

Rintalan Mikko

ja

Abteen Kaisa.

Kuvaus pohjolan häätavoista.

Tampere, 1911.

W. Toivosen kustannuksella.

[Kalakangas, J. & Bergman, M.]

Rintalan Mikko

ja

Ahteen Kaisa.

Kuwaus Pohjolan häätawoista.

Tampereen
kaupunginkirjasto

1.369 A H N

20: - Tampere, 1911.

Kirjapaino Djakehhtiö "Sanoma" Tampereella.

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto

Ihmisen muistosja kuwailewat monet tapahtumat, mutta erittäin rakkaalta kuwastuwat lapsuuden ajat, waikka ne tuntuwatkin lapsemaisilta silloin, kun on ihminen wanhentunut ja kulkenut kauwas lapsuuden majoilta, jossa owat toisellaiset tawat; ja niin on käynyt minunkin kanssani, waan kuitenkin tuntuwat ne minusta wielä niin rakkailta, että tahdon kertoa niistä muutaman sanan, ehkä wajanaisesti:

Voin 16—17 vuotta takaperin, oli wielä kansan tawat niin peräti siwistymättömiä ja etenkin kaukana Suomesja Lapiinmaan rajoilla, että ne tuntuwat tänä aikana ikäänkuin raakamaisilta, jonka wooksi tässä kerron sen aikuiset pohjolan kosima- ja häätawat:

Kosiomiehet löysiwät, armaansa rinki-tanssimatkalla. Sillä rinkitanssit pidettiin wälttämättömästi joka sunnuntai, ja niihin kokoontui nuorisoa suuret joukot, ja siellähän sitä näki kestä pidettiin, sillä se waiwanen, josta ei ensinkään „tykätty“ sai käwellä iltakaudet pääsemättä ringin keskelle, joka taas oli „tykkipoika“ eli -tyttö, sai olla ringin keskellä melkein aina. Kaiten

muun lystin lisäksi oli heillä vielä useita ruotsalaisia rinkilauluja, joita he suomalaisella kielellään aivan väärin laulaa jurrasivat:

Gop lilla kossa wiltu haamej
Härä kossa som ja tycky kaamej
Brest kuwe sywe brestkuwe jäm. —
Brest kuwe sywe brestkuwe jäm.

Kyllä tämä tosin kuului hullulta ruotsalaisten korvaan, joita tosin löytyi muutamia pitäjässä, waan minkäs teki kun ei paremmin osannut, yrittää piti, ja eihän yrittänyttä laiteta.

Nyt oli taasen rinkitanssit Ahossa eräänä pyhä ehtoona. Siellä oli myöskin Rintalan Mikko, joka oli „tykkipoika“. Hän nyt heti ensimmäiseksi siepattiin ringin sisälle, joten hän sai tilaisuuden walita tytöistä itselleen towerin. Tyttö täytyi olla jo silloin katsottuna, kun alkoivat laikua laulun säweleet:

Kom, kom ja lilla söta wän
Likka tansjaa sjuu opp ijen

Tämän laulun alkaessa oli tyttöjen silmät auki, ketä Mikko wiittaisi.

Ringissä oli paljon nuoria tyttöjä, muun muassa eräs Ahteen Kaisa niminen pulsta tyttö, ja hän itse oli se, jonka Mikko nyt näki hy-

wäski kutsua kanssaan ringin sisälle. Kaisa tah-
toi tuosta kunniaista palkita Mikkoa, ja kun hä-
nen nuoronsa tuli kutsua ringin sisälle, wiittasi
hän heti arwelematta Mikkoa. Toiset tytöt tä-
män huomattuaan alkoi katsella toisiaan silmiin
niin että Mikkokin sen huomasi, eikä sentähden
enää uskaltanut kutsua Kaisaa. Kun tanssit
loppui, lähti kukin kotiinsa, jolloin Mintalan Mik-
ko lähti saattamaan Uhteen Kaisaa. Toisten
poikain käwi kateeksi ja lähtiwät sentähden tielle
Mikkoa wäijymään. Kun nyt Mikko paha tuli
armaan Kaisansa kanssa, ottivat nuo nurkka po-
jat hänen kiinni ja antoiwat hänelle aika löy-
lytyksen sekä kysyiwät: „onko Mikko nytkin ringin
keskellä?“ Nuo haawat, jotka Mikko pojilta sai,
ei häntä niin paljon harmittanut, kun se, että
täytyi eritä Kaisastaan ja antaa hänen yksin
mennä kotiinsa. Suuresti mielipahoillaan alkoi
Mikko astella takaisin kotiansa kohden ja laulaa
hyräili juruisaan:

Woi woi kuinka katkera
On kahden rakkaan ero; —
Se on vielä katkerampi,
Kuin tuomiosle meno.

Mikko paran oli huonosti asiat, päässä oli
hänellä useita aukkoja, ja vielä sen lisäksi, oli

menettänyt rakkaan Kaisansa. Toivon kipinä vielä kuitenkin kyti Mikon rinnassa. Hän päätti mennä jonakin arki-yönä katsomaan tuota Kaisansa, koska tiesi „yöpoikain“ silloin olevan majoillaan. Hän tekiin päätöksensä jälkeen, ja lähti jo seuraavalla viikolla eräänä yönä Ahteen taloa kohden, waan kuinka kävi? Ahteen Musti tuo talon ja tyttöin wartija lasi sellaisen melun, että koko talon wäki heräsi. Ahteen isäntä, Sipi, luuli olevan warkaita liikkeellä, ja riensi sentähden ulos. Hetken katseltuaan kartanolla huomasi hän miehen hiipiwän ojaan myöten, ja sukeltaman itseään ruispeltoou. Hän lähti miestä takaa ajamaan. Nyt ei auttanut Mikkoa muu kuin käpälämäki. Sillä entisetkään haawat eivät olleet vielä parantuneet, ja isännällä oli uusia haawoja tarjona. Kotia täytyi Mikon taaskin lähteä yhtä tyhjänä kuin edelliselläkin kerralla. Kolmas kerta toden tekee, sanoi Mikko itselleen. Tulewana pyhänä saan kuitenkin tawata Kaisan rinkitanssissa, waan mitenkä uskaltaa hänen kanssaan seurustella. Ja jos taas menen Ahteelle, niin siellä on tuo Musti riivattu. Hetken mietittyään päätti Mikko sunnuntai-aamuna mennä kirkkotien wiereen kirkistelemaan, jos Ahteen Kaisa tulisi kirkkoon. Näitä ajattellessaan tuli hänelle mieleen Kaisan kauneus, jonka tähden hän lauloi:

Ei ole yhtään niin kaunista tyttöä
Kuin on Uhteen Kaisa,
Oi, jos saisin sen omakseni —
Sitä ajattelen aina.

Mikko menikin päätöksensä mukaan sunnuntai-aamuna tien viereen odottamaan Kaisaa. Vuonto oli tähdessä kukoistuksessaan, sillä olihan keski kesä. Linnut lauloivat vuorottain sulosäweleitään puitten oksilla. Perhot ja mehiläiset lensivät kilwassa kukasta kukkaan. Pitäjän vanha puukirkko seisoi niin mieltiwän näköisenä mäen rinteellä, ikäänkuin vanha elämänsä kylästäynyt ukko; janalla janottu: kaikki oli warsin herttaista. Hetken perästä alkoi kuulua kellon säweleet kutsuen wäkeä kirkkoon. Kansaa alkoi tulla wirrata joka taholta kirkolle. Mikkoa lähensi suuri joukko jalkasin kulkewaa kansaa, joidenka joukossa kulki myöskin Uhteen Kaisa. — Mikko tunsi Kaisan jo kaukaa, ja ajatukset lensivät hänessä nuolen nopeudella, mitenkä nyt saisi Kaisan tuolta wäkijoukosta. Sekin tuntui hänestä ensiksi epäwarmalta, jos Kaisa häntä ensinlään huomaisikaan, ja tämän onnettomuuden poistamiseksi alkoi hän wäen ohii kulkieessa ystia aika tawalla, niin että kaikki wäki rupeesi katsomaan häntä. Kun Uhteen Kaisa huomasi Mikon, aukesi hänen molemmat kengän rihmansa,

niin että hänen täytyi jäädä toisista tielle niitä kiinni sitomaan. Tällä tavalla sai nyt Mikko Kaisan kiinni. Tämä hetki oli heille mitä ihainin. He saivat nyt tilaisuuden ojentaa toisilensa lämpymän kätensä; jotka yhteen sattuessaan wallan kipinöitsivät pelkästä rakkaudesta. Rowin pitkiä aikoja ei heillä ollut puhella toisensa kanssa, waan totta he liiton solmesivat, koska jo parin viikon päästä oli Rintalan Mikon ja Ahteen Kaisan kysyjäiset.

Ahteen Sipi, Kaisan isä, ei aikonut misjään tapauksessa suostua tuohon kauppaan, waan kun Rintalan Mikko sai tuon lahjakkaan Salmen Jussin puhemieheksensä, niin kyllä asiat käwi laatuun. Sipi kyllä ensin esteli, tekipä asiaa jo aiwan mahdottomajikin, sanoen: „minäkö nyt antaisin tyttäreni tuommoisen miehen pojalle, — hm! — Ei niistä Jussi tule mitään.“ Waan iloneste, jota Rintalan Mikko oli antanut Jusfille pullon mukaan, oli tehnyt hänen kielsensä niin sujumaksi, että hän wäkisin sai puheen wallan, ja woitti Ahteen Sipin. Siinä ei auttanut Erkki pahanenkaan, waan kaupat piti käymän laatuun. Syy, että Ahteen Sipi oli niin wastahakoinen tähän asiaan, oli: Heille oli kerran Raahen markkinamatkalla syntynyt tulinen riita Mikon isän Rintalan Esan kanssa, josta seurasi woimainkoetus, joka päättyi siten, että Ahteen

Sipi löi Rintalan Esan wasempaan käsiwarteeseen puukolla syvän haavan. Rintalan Esa ei kuitenkaan ilmoittanut asiasta ruununmiehille, vaan kosti siten, että toimitti Uhteen Sipilille wiinamyynin jakon. Näiden asiain tähden oli Uhteen Sipilin waikea luvata tytärtään Rintalan pojalle, ja sentähden täytyi Salmen Jussin (puhemiehen) nähdä niin paljon waiwaa pyhittäessään Uhteen Sipilin suostumusta; waan kylläpä Mikko hänen palkitsi. — Uhteen Sipi sanoi viimein pitkän wastustamisen jälkeen tuolle ahkeralle puhemiehelle: „no niin, enhän minä tahdo liioin muistella noita wanhoja syntiä, sillä kieltäähän raamattukin pitkän wihan, jos tyttö waan puolestaan suostuu, niin kyllä minä annan täyden naimaluvan“. Susi tämän kuultuaan meni wäentupaan, missä Kaisa muitten mukana toimitteli askareita. Hän pyysi Kaisaa ystävällisesti puheillensa, josta Kaisa wähän punastui. Sitten meniwät he yhdessä kamariin. Kaisan isä alotti nyt puheen ja sanoi: „Onko siinä perää mitä tämä Salmen Susi tässä on puhunut? Hän on sanonut sinun olewan rakkauden liitossa Rintalan Mikon kanssa“. — „Kyllä se on tosi, rakas isä“, myönsi Kaisa alhaisella äänellä. — „Kyllä minun puolestani saatte liitot solmita, sano waan paljon terveisiä minulta Mikolle“, sanoi Kaisan isä. Nämät sanat tulkut-

tiwat Kaisan huulia enemmän kuin hanhen sulka ja kuuluivat Susin korviin paljon suloisemmalta kuin parhaan wiulun ääni, eikä liioin kauwan miettinyt, ennenkuin pyysi jäähyväiset ja lähti Rintalaan. Susi juosta haaskotti koko matkan kuin pelästynyt ori, niin että oli pakahdumaisillaan päästyhänsä Rintalaan.

Tämäkös oli iloinen janoma Mikolle että Kaisan isä on juostunut, eikä nyt enää tullut puhemiehen palkka kysymykseen. Rintalan Esa kuultuansa poikansa aikomuksen päätti tehdä Rokokolan reisin, sillä olihan terwat jo tynnörissä ja walmiina rahan vaihetukseen. Esa lasti kolme tynnöriä terwaa karryille ja ykstä kaks oli hän Rokokolan torilla. Saatuaan terwansa myydyksi, osti Esa wiisi kannua wiinaa sekä paljon kaitelaisia muita tarpeita kysyjäisiä ja ratulia warsten. Niitä kutsuttiin kysyjäisiksi, kun puhemies ja ykstä kulkivat sulhon ja morsiamen sukulaisten tykönä kysymässä naimalupaa, ja se tapahui aina tawallisuuden mukaan perjantaita vastaan yöllä, ja silloin oli aina tapana ottaa aika moukut, niin että silmät kiilsiwät yön pimeudessa. Ratulit pidettiin sinä pyhä iltana, jolloin oli ensikerran kuulutettu. Nuo ratulit ne olivatkin kuin pienet häät, siellä juotiin ja tanssittiin. Siellä oli tapana tanssittaa rahaa sulholle ja morsiamelle lahjaksi, jolloin he taas puolestaan

lahjoittivat wiinaryhpyyjä, tämä oikeus oli myös-
kin nurkkawierailakin. Tällaista wuorolahjoi-
tusta tehtiin siksi kunnes miehet olivat aika päät-
kässä, jonka perästä usein seurasi werisiä tappe-
luitakin. —

Seuraten kertomustani täytyy minun mai-
nita Kintalan Mikon ja Ahteen Kaisan ratu-
lista. Ratulit pidettiin Kintalassa, johon oli
kokoontunut paljon wieraita onnittelemaan mor-
siusparia. Kaisan isäkin, Ahteen Sipi, oli nyt
hyvällä tuulella, että tanssitti sulhaselle sadan
markan setelin. Näissä pidoissa sopivat nyt pe-
rin pohjin nuo entiset riitatowerit, Esa ja Sipi,
keskenänsä ja joiwat oikeen ystäwyhden maljat.
Sitten alkoiwat he puhella häiden ja läksiäisten
pidoista.

Dukia ehkä ajattelee paljoksi, ja kuka tiesi
walheeksikin nuo monilukuiset pidot, waan en ole
yhtään liikaa ilmoittanut. Sillä tawallisesti aina
talon lapsilla oli kaikki nuo mainitsemani pidot,
(nimittäin ensiksi kysyjäiset, sitte ratulit, sen jäl-
keen läksiäiset, sitte häät ja viimeiseksi laasiaiset),
jotka kaikki pidettiin. Läksiäiset pidettiin Ahteella
ja hymät ne pidettiinkin, kuten ainakin warak-
kaasja talosja. Lehmä teurastettiin, olutta pau-
tiin ja tietysti oli wiinaakin, sillä ei wiinatta mis-
sään tapauksessa sopinut läksiäisiä wiettää. Pi-
täjän rowasti toimitti wihkimisen ja nämä pi-

dot eivät kestäneet kuin yhden päivän. Se oli tavallista siihen aikaan, että puhemiehen muori (vaimo) kulki morsiamen kanssa häiden edellä, werolla, eli toisin sanoaksemme morsiamen apua hakemassa, vaikka kohta morsian olisi ollut rikkaittenkin lapsia. Morsiamen kulkiessa oli jokaisella tilaisuus ostaa itsensä häämieraaksi; sillä kun markan waan antoi morsiamelle tuli hän häihin kutsutuksi. Morsian kotiin tultuansa ilmoitti sulhasmiehelle, kutka kaikki olivat markan hellittäneet, ja sitten läksi sulhanen wuorostaan niitä kutsumaan häihin, ja määräsi kutsuessaan ketä tyttöä kunkin pojan piti kyyditä läksiäistalosta hääpaikalle, ja sittemmin pitää häntä kumppaninaan wirtatanssissa. — Wirtatanssit olivat sellaiset, että niihin kuului monta erityistä tanssijaksia. Ensimmäinen oli „sulhastanssit“, sitten „morsiustanssit“, ja niiden perästä seurasi „poika- ja tyttötanssit“, „ukko- ja aikatanssit“, ja näitä kaikkia kutsuttiin yhteisellä nimellä wirtatanssiksi. — Asiaan taasen. —

Kun nyt Uhteella oli pidetty läksiäiset, tuli häät pidettäväksi sulhasen kodissa Rintalassa ja sinne lähdettiin häitä wiettämään seuraawassa järjestyksessä: Gewosen waljastettua istui ensimmäiseen rekeen kaksi pelimannia, toiseen rekeen istui sulhanen ja morsian, ja sen jälkeen istui puhemies emäntinensä, sitten sulhou ja morsiamen

wanhemmat ja kaikki muut sukulaiset sekä sitten
 vasta muu hääväki. Kun kaikki oli järjestetty
 alkoi edellisessä reessä istuvat pelimannit kil-
 wassa soittaa Borin marsssia, ja silloin ajaa ka-
 rahutettiin Rintalaan. Tämä oli todellakin wie-
 hättävä ja hauska häätapa. Rintalaan tultua
 juotiin ensin kahwia, jota miehen puolet tulistut-
 tiwat palowiinalla ja laittoiwat siitä niin sanot-
 tuja „kahwiknorria“. Kahwin juotua ruwettiin
 ruualle, ja sen perästä tanssittiin, ja nyt alkoi-
 fin äsken mainitut wirkatanssit, jotka aljettiin
 joksentein juhlallisesti. Ensiksi astui sisälle sul-
 ho ja puhemies ja sen jälkeen seurasiwat kaikki
 nuoret pojat, tytöt ei saanut ottaa osaa sulhas-
 eikä poika-tanssiin, yhtä wähän kuin pojatkaan
 morsius- ja tyttötanssiin. Pelimanni alkoi soit-
 taa, rinki lähti liikkeeseen. Ensimmäinen käweliin kassi
 aina wierekkäin, waan sittemmin yksittäin niin-
 kuin tawallisessa ringissä. Nyt astui ensimmäi-
 sesti puhemies ringin keskelle ja tanssitti sulha-
 sen, ja sen tehtyään astui pois ringin sisältä.
 Sitten tanssitti sulhanen kaikki nuoret, yhden toi-
 sensa perään, jolla tanssilla hän sanoi jäähywäi-
 set nuorten poikain seuralle.

Nyt tuli päivällisen aika, sillä kukin tanssi
 kesti aina ruokawälin.

Päivällisen jälkeen alkoi morsiiustanssit.
 Näissä tanssissa esiintyi nyt morsian, Uhteen

Kaisa, nauttimaan viimeistä huria tyttöin seurassa.

Buhemiehen waimo astui ringin sisälle ja tanssitti Kaisan, ja sen tehtyään astui pois ringistä. Sitten alkoi Kaisa tanssittaa kaikkia nuoria tyttöjä ja tanssittikin heitä oikein innokkaasti, koska tiesi sen olewan viimeisen kerran, sillä tästäälähin oli hänen pysyminen waimojen seurassa. Wirkatanssit loppuivat täten fiksi päiwäksi, ja nyt saivat „nurkkawieraat“ wuorostaan tanssia, saaden naukkujakin siten, että tanssittivat rahaa morsiamelle taikka sulhaselle.

Seuraawan päivän aamuna juotiin „huomentuopit“, jolloin nuoren parin sukulaisilla oli tapana lahjoittaa jotain huomenlahjaksi, mikä mitäkkin. Sulhon ja morsiamen vanhemmat taas lupasivat perintö-osat, mitkä lupaukset palkittiin isoilla ryppyillä. — Tässä tilaisuudessa lupasi Ahteen Sipi tyttärelleen neljä tuhatta (4000) markkaa puhdasta rahaa ynnä sitä paitsi kaksi eläintä kustakin lajista kuin oli talossa sekä yhden osan työkaluja. Rintalan Esa wuorostaan pojalleen talonsa perinnöksi, sekä siitä päivästä täydet isännän oikeudet.

Kun huomenlahjat olivat jaetut alkoi „ukko-tanssit, joissa tansseissa sulho tanssitettiin ukoksi. Buhemies alkoi tanssin ja häntä seurasi kaikki ukot. Kun kaikki oli tanssineet, hurrattiin

fulhanen ufoksi, minkä fulhanen palkitti runsailla puolikuppisilla. Tämän jälkeen alkoivat viimeiset wirfatanssit: „akka-tanssit“, joissa ei saanut muut esiintyä kuin akat, (naineet waimo-ihmiset). Nyt astui rinkiin etupäässä morsian ja puhe- miehen waimo, jotka taasen tanssin alottivat. Sitten tanssitti morsian kaikki waimot ikäänkuin olisi tahtonut tehdä liitot kaikkein waimojen kanssa, jonka tanssin jälkeen waimot taasen hurrausivat morsiamen waimoksi, ja pyyhkiwät hänen nimensä pois tytön kirjoista, tämän palkitti morsian nisuleipä-kahvilla ja makealla wiinilasilla. Nämät oli sitte viimeiset tanssit ja jopa ilta oli- kin lähellä. — Nyt oli taasen nurkkawieraila tilaisuus wapaasti tanskata, ja waihettaa rahalla juomia, joita muutamat nauttiwät niin mielettö- mästi, että sen tähden seurasi usein joutawia rä- hinöitä ja tappeluita.

Wähää ennen tanssin loppua tapahtui kum- mallinen tapaus. — Läänin kuvernööri sattui juuri kulkemaan tanssipaikan ohitse, ja kuultuansa pelimannin soittawan maukasta Borin mars- sia, käski ajajan pidättää hevosien sitä kuunnel- laksensa. Marssi kuului hänen korwaansa muka- walta yksinkertaisen soittoniekan wiulusta, että hän tahtoi mennä sisälle soittajaa katsomaan. Sisään tultuansa pyysi kuvernööri anteeksi sul- haselta, että tuli ilman kutsumatta heidän rau-

haansa häiritsemään, johon sulhanen nöyrästi kumartaen vastasi. Sitten onnitteli herra kurnööri ensiksi sulhasen sekä sitte morsiamen, jonka jälkeen sulhanen pyysi nöyryydessä tarjota lasin wiiniä, johon hän suostui.

Tämäkös oli suuri kunnia Mikolle ja Kaisalle, että heidän häisfään oli käynyt niin ylhäinen vieras, ja sitäpä olikin akoilla juttelemista monta aikaa jälkeen päin.

Seuraavana sunnuntaina pidettiin Rintalassa viimeiset kemut, ja ne olivat laasiaiset, näissä pidoissa ei enää kestitetty, paitsi joku kahvikuppi tarjottiin tanssajille.

Nyt on pidot lopussa
Ja Kaisa, Mikon armahansa,
Emäntänä Rintalassa,
Keikkuu warsin mahtawana
Kun ison talon emännill' on tapana.
Eikä hän unhotakaan pois
Mitä kuuluu emännälle,
Kotitöiden teettäjälle;
Piiat hän pitää kurissa
Eikä anna keskenänsä mutista.
Salmen Jusfi sai jo palkaksensa

Kuusi tynnyriä rufihia —
Niin kun oli luvattu
Mikolta, jos naimiskaupat onnistuu.
Niin siis muuttui tappelut ja torat,
Raahen matkat, vihat ikiwanhat,
Ystävyhdekki ja pysyväisekki
Sipin ja Esan välillä ijäti.

S ä w e l: Porilaisien marssi.

Arvo H. Nurmen
Tampere - Kirjasto

B. Toimosella,

Tampere...a.

Sämeentatu N. 4.

Söytyy suuri ja hyvir ajiteltu warasto jäl-
leenmyyjille sopiwaa

Kirjallisuutta

Alituinen warasto joka lajia.

Wit kirjoja

Sinnat owat todellakin huokeat.

Sintaluuttelo läheteiään pyydettäisfä.

Wit 109/110